

<p>Szerkesztői iroda: A KIADÓHIVATALBAN, hová a lap szellemi részét illető közle- mények küldendők.</p> <p>Kiadó hivatal: WOKÁL JÁNOS KÖNYVKERESKEDÉSE, hová a hirdetések s előfizetések bérmentesen küldendők.</p> <p>Kéziratok nem adatkak vissza.</p>	<h1>KÖZÉRDEK.</h1> <h2>Vegyes tartalmu heti lap.</h2>	<p>Megjelen minden vasár- napon egy nagy íven.</p> <p>ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: Egész évre . . . . . 4 frt. Fél " . . . . . 2 " " Negyed " . . . . . 1 " "</p> <p>HIRDETMEÉNYEK DIJA: 3 hasábol petit sorért, vagy ennek helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 15 kr.</p>
--	---	---

Lapunk t. olvasóihoz.

Egy fél esztendő tñnt immár tova, mióta a „Közérdek“ szerkesztésére vállalkoztunk. Egy fél esztendő fekszik mögöttünk, melyre, ha mint e lap szellemi munkásai visszatekintünk, önként merül fel előttünk a kérdés: vajjon egy fél esztendei munkásságunk nem vészett-e hiába? vajjon a czélt elértük-e, vagy legalább közeleddünk-e feléje?

E kérdésekre feleletet adni maga az olvasó közönség legilletékesebb. Azonban mi sem térhetünk ki előlök. Avagy lehetséges volna-e az egyszer megkezdett pályán a kitűzött czél felé sikerrel haladnunk, ha nem tudjuk, hogy eddig helyes vagy nem helyes uton jártunk-e?

Nem csupán a kötelesség pontos és lelkiismeretes teljesítésének megnyugtató tudata az egyedüli jutalmunk. Munkálkodásunknak már is sikerét láthatjuk — Legfőbb óhajításunk az vala, és legfőbb törekvésünk oda irányult, hogy Alsó-Fehérmegye különböző részeiben s főleg azon pontjain, melyek multjoknál és jelenüknel fogva ugyszólván vezérszerepre vannak hivatva, felkeltsük az érdeklődést a közélet minden nevezetesebb mozzanata iránt, s ez által elékészítsük az utját egy egységes közszellemnek, mely társadalmi, közigazgatási és közgazdasági fejlődő életünket áthassa, meg-nemesítse, vezérelje. — Ha olvasóink eddigi rövid pályánkra visszatekintenek: e törekvést fel fogják találni mindenütt, és meg fognak arról is győződni, hogy e törekvésünk nem volt hiába való.

Minden egyes eddig megjelent szám hű tükre akart lenni megyei és társadalmi életünknek. Pártállást nem foglaltunk el soha. Nem pártoknak, hanem a közélet érdekeinek akartunk szolgálatot tenni. És ezt tesszük ezután is.

Valamint eddig, ugy ezután is helyet adunk a ellenvéleménynek. Reámutatunk közéletünk egyes sebéire; ha kell még akkor is, midőn egyesek neheztelését vonjuk azért magunkra. De kimélettel tesszük és a nagy hangú zajtűést keröljük. A nemes czélokra irányult törekvést, a lelkiismeretes munkát, a haladást — bárhol találkozzunk velök — örömmel konstatáljuk; de egyeseknek dicsőítésétől — még ha oly derekak is — óvakodunk. A kötelességmulasztást megröljük, a tévedésekre figyelmeztetünk; de az ok nélkül való gáncoskodásnak barátai nem leszünk.

Magas politikát nem üzünk, országos pártok felett nem bíraskodunk; de megyénk közigazgatási, közgazdasági, közoktatási és társadalmi életének folyását éber figyelemmel kísérjük, és azt, a mi ezeket fejlődésében emeli vagy gátolja, megbeszélés tárgyává tesszük, hogy ekként a haladást elősegítsük.

Haladunk a megkezdett irányban s hogy czélunkat elérjük, olvasóink és dolgozó társaink támogatását, pártfogást kérjük a második félére is.

A „Közérdek“ előfizetési díja: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt.

Az előfizetési pénzek — legegyszerűbben postautalvánnyal — Wokál János kiadóhoz küldendők.

A középiskolai tanár-egyesület kolozsvári közgyűlése.

(B—n.) Nemesak a politikai dolgok képezik jelenleg országos gyűlések vitatásainak tárgyát, nemesak a törvényhozás körében tárgyalnak országos érdekű dolgokat, — mert ámbár a véghatározás legtöbb esetben a törvényhozásé, — de

az előkészítés vagy az élet kívánalmaihoz való alkalmazkodás nehéz munkáit nagyobbára egyesületek, társulatok végzik.

Az országos gazdakörben vettettek fel pl. hazánk legfontosabb közgazdasági kérdései, melyeknek tárgyalási menetét élénk figyelemmel lesi — és pedig tanulságos eredménnyel — minden érdeklődő. A magyar mérnök-egyesület, az orvosok és természettudósok társulata hasonló buzgalmat fejt ki; a köréhez tartozó általános kérdéseket vonják megbirálás alá; egyrészt a hazai tudományosságot emelik, másrészt a magyar nemzetiségnek is jó szolgálatokat tesznek.

Méltó, kimagasló helyet foglal el ezen egyletek között a középiskolai tanár-egyesület, melynek folyó évi közgyűlését Kolozsvárt e hó 5-én ünnepelesen nyitotta meg kitűnő elnöke: Berecz Antal, ki jeles beszédében következőleg vázolta az egylet törekvéseit, törekvései eredményeit és további munkálkodása czéljait:

„A legközelebb lefolyt iskolai évben a középiskolákra nézve rendkívül fontos esemény végződött be! Mit emlék- és feliratokban annyiszor kérelmeztünk, minek előkészítésében annyit fáradoztunk, minek sorsát mindnyájan oly feszült figyelemmel kísértük, minek létrejövetele iránt annyiszor kétségbe estünk, annak megalkotása befejezett tény. Van középiskolai törvényünk!

Hogy ezen esemény mily fontos hazai középiskolai tanügyünkre, azt a t. közgyűlés tudja a legjobban; s épen ezért a t. közgyűlés tudja azt is a legjobban, hogy mily nagy elismeréssel és hállával tartozunk azon vezérférfiaknak, kiknek ezen törvény megalkotását első sorban köszönhetjük! A választmány ez iránt külön indítványt fog a t. közgyűlés elé terjeszteni! En csak ezen fontos esemény feletti örömünknek adok ez alkalommal kifejezést!

Midőn azonban ezt teszem, koránsem vagyok azon meggyőződésben, hogy a középiskolai törvény megalkotásával középiskolai ügyünk teljesen rendezve van! Sok függ a törvény végrehajtásától! Erre nézve ugyan nagy megnyugvásunkra szolgálhat azon körülmény, hogy minden jel odamutat, hogy ő nagyméltósága a közoktatási miniszter teljesen át van hatva ama feladat fontosságától, mely reá a középiskolai törvény végrehajtása által nehezedik s hogy épen ez okból egy oly tapasztalt s a középiskolák körében teljesen jártékot s mindnyájunk bizalmát és szeretetét teljes mértékben bíró tanfelfut hitt meg maga mellé, kinek a közoktatási miniszteriumban való közreműködésétől esakis üdvös eredményeket várhatunk!

De ha a középiskolai törvény végrehajtása a legszerencsésebb lesz is, nekünk középiskolai tanároknak, még mindig sok kívánni és sürgetni valónk marad hátra!

Sok bajunk van, melyeknek nagyságát csak épen azért nem vesszük azonnal észre, mert minden nap előfordulnak! Az ugynevezett középiskolai törvény tulajdonképen csak a gymnasiumok és reáliskolákról szól, a népiskolai oktatás tárgyában hozott 1868. évi XXXVIII-dik törvényezikk pedig csak az elemi és felső népiskolák, polgári iskolák és a tanítóképzőkre vonatkozik; a kereskedelmi akadémiák, a felsőbb leányiskolák, a középiparis-kola, a kereskedelmi középiskola és más hasonló iskoláinkra nincsen törvényezikkünk!

Nagyfontosságú kérdés reánk nézve a középiskolai tanárok helyzete, melyre nézve az új törvényezikk csak a régi állapotokat szentesíti! Kislátásba helyezi ugyan a nyugdíj- és pótlékrendszer-

nek külön törvényezikk által leendő megállapítását, továbbá a fegyelmi eljárásnak miniszteri rendelet által való elintézését; de azért ha tekintetbe vesszük egy részről, hogy mily hiányos és kevésbé méltányos a fennálló gyakorlat, más részről pedig, hogy a törvényhozás rendszerint mily kevés időt fordíthat tanügyi tárgyalásokra: mi sem biztosít minket, hogy mily sors vár reánk, ha maholnap a szolgálatra képtelenné válunk, hogy mily sors vár esetleg özvegyünk és árváinkra!”

Bizonyára kitűnő eredmények és buzgó munkásságára méltó czélok vannak itt felsorolva, és mi csak örömmel üdvözölhetjük a jeles egyletet az erdélyi részek szívében, tudva, hogy az erdélyrészi kiváló tanintézetek legjobb erőiket küldötték e közgyűlésre, melynek a magyar nemzet szellemi fejlődésén munkáló törekvéseihez szívünköl kivánnunk sikert!

Szám 25—1883.
K. V.

Hirdetmény.

Nemes Alsó-Fehérmegye központi választmánya által közhírré tétetik, hogy a követválasztók az 1874. 33. t. cz. 41. §. alapján egybeállított ideiglenes névjegyzéke — az 1876. 18. t. cz. 2. §. szerint — Nagy-Enyed rendezett tanácsu városban, minden nagy községben és a körjegyzőségek székhelyén, a község házánál, idézett törvényezikk 44. és 23. §§. értelmében lehető felszólalás, illetőleg észrevétel tekintetéből, folyó évi július hó 5-én kezdőleg ugyanazon hó 25-éig bezárólag közszemlére ki lesz téve.

A felszólalás és észrevételek tételére nézve megje-gyeztetik:

1. Felszólalások az id. törv. 44. §. szerint jogosultak részéről július 5-én kezdőleg 15-ig irásban adhatók be, és egy beadványba több egyénre vonatkozó felszólalás is foglalható.

2. Ezen felszólalásokra id. törv. 53. §. értelmében, mindaz, ki a 44. §. szerint felszólalási jogostiv van, folyó évi július 16-án kezdőleg s 25-én bezárólag irásban észrevételeket tehet. Az észrevétel minden beadványhoz külön adandó be.

3. Az ideiglenes névjegyzék s a beadandó felszólalások, a jelzett napokon reggeli 8 órától déli 12 óráig közszemlére kilesznek téve, mely idő alatt a községi előjáróság egy tagjának jelenlétében bárki megtekintheti s délután 2 órától 6 óráig lemasolhatja.

4. A felszólalások és az azokra tett észrevételek a központi választmányhoz intézendők, és a szükséges bizonyító-okiratokkal felszerelve, azon város, vagy község előjáróságánál melynek névjegyzéke ellen a felszólalás történt, kis községekben pedig az illető körjegyzőnél, nyujtandók be.

Kelt Nagy-Enyeden, Alsó-Fehérmegye központi választmányának, 1883-ik évi június hó 15-én tartott üléséből.

Csató János,
közp. választ. elnök.

Török Bertalan,
közp. vál. jegyző.

LEVELEZÉS.

Alvincz, 1883. július hó 4-én.

Az alvinczi olvasó-egylet mint Phoenix hamvaiból ismét feltámadott. Volt Alvincznek huzamos időn keresztül egy virágzó olvasó egylete, de ezelőt pár évvel — meghalt. Nem a tagok részvétlensége vitte a halál karjai közé, hanem . . . Jobb hallgatni. Hagyjuk a multat s örvendünk a jelennek, a mely meghozta a társadalom csoportulását, a műveltség előmozdításának hathatós tényezőjét.

Szeretett szolgabíránk T e l e k y József úr, engedve szíve sugallatának, a kor, a műveltség kívánalmának és mindnyájunk ohajának: folyó év június 24-én összehívta városunk értelmiségét egy értekezletre, hogy a hamvaiban szunnyadó olvasó egyletet ismét életre serkentse s ez tapintatos belátásával, vezetésével sikerült is.

Nevezett nap délután 5 órára szép számmal gyűlt egybe az értelmiség a városháza nagytermébe. — D e á k

György ajánlatba hozta Teleky József korelnöknek való kiküldését, a mi általános helyesléssel fogadtatva, éljenzések között elfoglalja elnöki székét. Ezután iuditrányozza egy jegyző választását. Közfelkiáltással Székely Lehel választott meg.

Korelnök egy igen esinos beszéddel üdvözi a megjelenteket s fejtegetvén igen szépen egy olvasó egyletnek szép ezúlját és különösen városunkban való hivatását, felkéri a megjelenteket, hogy őt támogatva, a már meglevő alapszabályok utmutatása mellett mondja ki az értekezlet az egylet újból megalakultát, illetőleg félbeszakadt munkásságának tovább folytatását.

Az éljenzessel fogadott megnyitó beszéd után megválasztatták a tisztviselőket közfelkiáltással u. m.: elnök Teleky József, alelnök Batta Bertalan, igazgató Szöcs Imre, jegyző Székely Lehel, gazda Butyka Lajos, pénztárnok Verzár Rezső. — Választmányi tagok lettek szavazattöbbséggel: Péterffy László, Deák György, Kendeffy Lajos, Szöcs Károly, Gondol Dániel, Buda Elek, Puklisán György, Csóka Antal, Glück Mór. Póttagok: Csetri Elek és Szabó József.

Tagsági díj egy évre az alapszabályok értelmében továbbra is 4 frtban állapított meg.

Levelem elején említém, hogy ezen egylet ezelőtt egy pár évvel virágzó volt. Volt mindenünk, de most abszolúte semmi sincs. Nem feszegetem ennek okát, mert kellemetlen emlékeket idéznék fel, hanem e helyett örömmel jelzem, hogy az elnök felhívására a legnagyobb készséggel ajánlottak fel a tagok butorokat, képeket stb. Névszerint: Teleky József a „Magyar Föld“ és mellékletét jul. decz. félévre, Batta Bertalan „Pesti Napló“, Péterffy Árpád „Ország-Világ“ című lapokat. A község a hivatalos lapot használat végett. Batta Bertalan és Csóka Antal 2-2 képet, Nagy László egy asztalt s ezt méltányolva a f. hó 1-én tartott választmányi ülés nevezetnél még 6 darabot rendelt meg.

Olvasó helyiség lesz a régi, de addig, míg az kitararítatik, Glück Mór szivességéből a Baresay-féle nyaraló fog használni.

A megnyitás f. hó 8-án, vasárnap leend. A megrendelt lapok — a már felajánlottakon kívül: „Nemzet“, „Kolozsvári Közöny“, „Borszem Jankó“, „Vasárnapi Újság“ és „Politikai Újdonságok“, „Borászati Lap“, „Arader Zeitung“, „Gazetta Transilvania“ és „Közérdek.“

A tagok száma jelenleg 51. — Tartós, zavartalan életet az olvasó-egyletnek s a tagok között szeretetet s egyetértést!*

A helybeli allami iskolában az évi zárvizsgák az előjárók és szülők teljes meglegedésére szép eredménnyel folytak le. —

Folyó hó 2-án délelőtt tisztiz. Tókos Sándor és t. Elekes Viktor urak jelenlétében megtörtént az alvinczi, délután a borberek ev. ref. egyháznál a szokásos évi esperesi vizitatio. Mindkét helyen a vizitatio a szükségleteket rendben találta s meglegedését nyilvánította. Délben t. Péterffy László ref. lelkész barátságos asztalánál voltak vendégeink s a megjelent presbiteri tagok is, hol a kitünő étkek és jó kedélyt szerző ital mellett a legszébb pohárköszöntések fűszerezték a kedélyes időtöltést. Délután többen az alvinczi presbiteriek közül átmentek Borberekre, hol a vizsgálat után Tankó József szeretett lelkészünk vendégei voltunk. Estve a vizsgálók Gyula-Fehérvárra s onnan másnap Vingárdra utaztak, munkájukat tovább folytatandók.

Megemlítem, hogy Borberekben az iskolai könyvtár Tankó József kezdeményezésére megalakult s nevezett legutóbb a „Paedagogiai Szemle“ három évfolyamával (36 füzet) gazdagította, a miért is jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott az agg lelkésznek. — Sok ily buzgó férfit egyszázainknak s a népnevelésnek!

r. 1.

A hol a magyar ember tud magyarul.

— Válaszul a „Közérdek“ „a hol magyar ember nem tud magyarul“ című hírére. —

Tekintetes szerkesztőség! Becses lapja 25-ik számának „Vegyes hírek“ rovatában fennebbi ezim alatt egy közlemény jelent meg, melyre annyival inkább „bivárvan érzem magam“ válaszolni, mert benne személyem is érintve van. Tisztelettel kérem, méltóztasson válaszomnak, — melyben bebizonyítandó vagyok, hogy „semmi képpen sem oly fekete az ördög, mint a milyennek festetik“, — becses lapjában tért nyitni.

Az iratik abban a közleményben, hogy „folyó hó 17-ikén beállit egy oláhoson öltözött buzásbocsárdi Mezei Gaum nevű magyar ember a esombordi járás szolgabírói irodába és oláhus panaszol az irdában jelenlevő segédszolgabírónak.“ Sőt tovább ment és azt mondta, hogy ő „Ungureasee reformát.“ s még ennél is tovább, mert azt is mondotta, hogy falujában, Buzás-Bocsárdon, a magyarok nem igen tudnak magyarul, mivel egymás között is némileg oláhus beszélnek.

Ha valaki kételkednék abban, hogy magyar. refor-

*) Szívünkben örövendünk mi is az új árának. Kívánjuk a jó kezdet szerencsés folytatását. Szerk.

mátus ember beszélhetett így, sietek biztosítani afelől, hogy a közleményt író urnak igazza van; mert Mezei Gaum (már én csak elnevezem Samunak) egy panaszt magyarul eléadni nem tud, lévén neki a magyar szó igen nehezére. Hogy egyáltalában ne tudna magyarul, az nem igaz. Azért állítom ezt oly bizonyosan, mert velem, hivataloskodásom 6 éve alatt, egy árva szót sem váltott oláhusul, sőt ha meglát: már 30 lépésről magyarul kezd beszélni.

Sőt magának Mezeinek is igazat adok abban, hogy a bocsárdi magyarok „egymás között is némileg oláhusul beszélnek;“ de már abban nem, hogy „nem igen tudnak magyarul.“ Tudnak biz azok! Sőt elmerem mondani, hogy a magyarság 1/10 része — aránylag jól beszél magyarul. Hogy aztán vannak olyanok, kik gyengén, s olyanok, kik rosszul beszélnek anyanyelvükön, azon senkinek se tessék megbotránkozni; mert ez egy olyan községben, melynek 1700 lakossa közül csak 416 a magyar, melynek Balázsfalva a piacza, s a melynek képviselő testületében még akkor is oláhus foly a tanácskozás (mert más képpen nem folyhat) mikor a szolgabíró elnököl, mondom: egy olyan községben ez megtörténhetik. Tessék kérem elfogulatlanul gondolkozni, s megmondani, hány vegyes nemzetiségű község van megyénkben, hol ily eset ne fordulna elő. Tudok egy pár községet megyénkben, hol mind „y“-ban végződő nevű ari emberek laknak; hát ezek az urak is csak amugy elegyítik a magyar szót az oláhusul, hogy azt végig hallgatni csupa „élvezet.“ No pedig ez urak eredeti, és nemes családokból valók, olyanok, kiknek családijuk még az igazságos Mátyás előtti időkből hozható le.*

Meg kell biz itt tanulni az embernek oláhus, ha akar, ha nem; az élet, s különösen a lakás viszonyok kényszerítik reá. Hogy aztán az a magyar ember, ki mindennapi érintkezésben van az oláhusokkal, talán jobban tud oláhusul, mint magyarul, ezen tény annak, ki a viszonyokat ismeri, nem lehet oly feltűnő. Feltűnővé csak akkor válhatik, mikor az illető egészen elfeledné anyanyelvét, mikor egy árva szót sem tudna szólni magyarul. Ily eset nálunk még nem fordult elő; mert olyan magyar, ki egy szót sem tudna anyanyelvén — há! istennek már nincs, s ezután bizonyosan nem fog lenni.

No de én tulajdonképpen nem is erre akartam reflektálni. A ki nem hiszi, hogy a bocsárdiak tudnak magyarul, ám tessék eljönni és meggyőződni róla.

A mi a közlemény utolsó mondatában van írva (nem tudom a lap írójának, vagy a lap referensének a reflexiója), azt szó nélkül nem hagyhatom azért, mert — a mellett, hogy a közlemény, vagy az eset hatása alatt — elfogultan ítélni a nélkül, hogy a körülményeket és személyeket ismerné, sért is.

„Hogy ez nagyon szomorú, sőt szegényletes állapot, azt fejtegetni szükségtelen; de kérdjük: nincsen-e Buzás-Bocsárdon az ev. ref. egyházközségnek, a mely ötödfél száz (legalább megtanultam, hogy nem 450, hanem 416 = ötöd fél száz) lelket számlál, „olyan lelkésze“ és „olyan tanítója“, kik hivattva érzik magukat az ottani magyarságot az oláhusodástól megmenteni. Felhívjuk az illetékes körök figyelmét ez ügyre.“

Ha a „szegényletes“ szó nem állana ott e mondatban, nem tekinteném a kérdést egyszersmind vádnak; így azonban nem csak vádnak, hanem határozott ítéletnek kell tekintenem, a mely ha nem is marasztalja el, de — a midőn az illetékes körök figyelmét hívja föl, — azok előtt a megjegyzés, a közönség előtt pedig a kicsinylés, guny, nevelés eshetőségeinek igyekszik kitenni az „oly lelkészt és olyan tanítót.“ S mindez a nélkül, hogy a viszonyokat ismerné, vagy az illetőktől felvilágosítást kérné!! Hogy ez kvalifikálatlan eljárás, azt igazán „szükségtelen fejtegetni.“

Ha annak a reflectáló urnak csak annyi judiciuma van, mint az én oláhus beszélő magyaromnak, tudja, tudnia kell, hogy „egy fa még nem erdő,“ bármily szélesre terjeszti szét lombjait; s a miért az erdő szélén történetesen egy vackorfal áll, nem következik, hogy tehát az egész erdő csupa vackorfalból álljon; s épp így a miért Mezei Samu nem akar magyarul beszélni, nem következik, hogy Bocsárdon egy magyar sem tudja anyanyelvét!! Mondom, egy kicsike visszatartotta volna az illető urat a „pereat“ kimondásától.

Igy pedig ki van mondva! Nesze nektek lelkész, tanító! Az illetékes körök figyelme ez ügyre, s minthogy ennek ti vagytok az okai, tehát reátok is fel van hívva! Nincs egyéb hátra, mint hogy megszagassátok ruháitokat „hamu“-ba öltöztetek, s „zsákot“ hintsetek fejtekre, s aztán kegyetlenül öklözve melleketek, éktelen hangokon kiabáljatok a „nostra culpa-t. Mert ime e naptól kezdve az „illetékes körök“ figyelme egészen reátok irányul, kik még arra sem érzitek „híva magatokat,“ hogy megtanítsátok magyarul Mezei Samut!

No most Mezei Samuról van szó; akár azt mondjuk, hogy oláhus panaszolt, tehát nem tud magyarul, akár azt, hogy azt merte állítani, hogy a bocsárdi magyarok nem igen tudnak magyarul; s különösen az utóbbi esetben, mert ez állításának minden utógond-

*) Valjon hol laknak ezek a magyar urak? Szerk.

lat nélkül hitel adatott a hatodik nagy hatalom egy közege által, melynek egyenlő mértékkel kellene mérni! elfogulatlanul, kellő tájékozás után kellen hallatnia ítéletét!

Már én legalább így tettem volna. Kérdést tettem volna a reflexió előtt az illető egyház lelkészehez, igaz-e te ember, hogy hived nem tudnak magyarul, mert ime Mezei azt állítja. S csak azután, ha a felelet igenlő lett volna, mondtam volna ki, hogy ez valóban szomorú sőt szegényletes állapot; s csak azután hívtam volna fel az „illetékes körök“ figyelmét ez ügyre; s az „olyan lelkészre és tanítóra,“ kik nem érznek magukban hivatást hivedeket az oláhusodástól megmenteni.

De hát nem így történt. S mert nem így történt, a megtörténtten kell megnyugodnom! Csak arra kérem az illető reflektáló urat, ne fájjon neki a mi fejünk! Ne essék kétségbe azért, hogy Mezei Samu, s még egy néhány egyén, kik anyai ágon Türből származtak, s türi anyjuktól soha sem hallottak egy magyar szót, nem tudnak magyarul. Inkább arról legyen meggyőződve, hogy azt a nagy embert, sőt gyermeket is, ki szülői házánál soha sem hall magyarul szólni, még ő maga sem tenné magyarrá.

És legyen meggyőződve, hogy az „olyan lelkész,“ kinek csak amugy félvállról, lenézőleg veti oda a kérdést, tanácsa nélkül is érez magában hivatást hivedet megmenteni az oláhusodástól; az az „olyan lelkész“ hatodfél évi hivataloskodása alatt szerencsés volt — a reá nézve — illetékes körök meglegedését, sőt elismerését is megnyerni; az az „olyan lelkész“ már hivataloskodása harmadik évében egy — a kor igényeinek teljesen megfelelő — iskolát építtetett, no persze magyarul nem tudó hived segítségével, s annak az iskolának 1700 frt tőkét állított elő. S higgye el, hogy az az olyan lelkész nem azért igyekezett ifju lelke egész buzgóságával arra, hogy iskolát építsen, hogy azután oláhus tanítsanak benne, hanem inkább azért, hogy hivedet megmentse az oláhusodástól. No persze, hogy ebben az iskolában nem tanítunk 30-60 éves embereket. Ám, ha a t. ur vállalkozik erre, itt van! szívesen átengedem a helyemet; tessék belelenni.

Tetszetik tán öndiesekvésnek, mit arról az „oly lelkésztől“ elmondtam. Ám tessék elmondani, hogy tehetőség nélkül állok a pályán, melyre léptem; de a hivatás érzet, a buzgóság hiányát nem engedhetem magamra dikáltatni sem ön, sem más által. Legyek „olyan lelkész,“ ki elenyésző kicsinyiség vagyok az ön szemé előtt, mit bánom én? öntudatom megnyugtat hogy, abban a körben, melybe elhivatám, nem élttem hiában!

Még egy pár szót az — olyan tanítóról. Hát bizony ő már 64 éves. Igaz, hogy nincs a mai kor kívánalmai szerint képesítve, s talán nem is a tanítói pályára kószult, de a mi tehetsége van, igyekszik tanítványai nevelésére, tanítására fordítani. Hogy 42 évi hivataloskodása alatt nem volt képes a magyarok nyelvéről kiölni az oláhus szót, arról épp ugy nem tehet, mint én vagy a t. referens ur! Iskola nem volt. 1868-ig tanult a gyermek egy iskolai évig, — a mi 6 hónapból állott; azután lett belőle béresinas vagy marhapasztor. Hát uram, ily viszonyok között kívánhatni-e, hogy egy tanító regeneráljon egy népet, mely mint ősi szokásaiba, ugy rögződött bele az oláhus nyelvbe. Tessék felelni reá!

Isten velünk!*)

Cseresznyés Ödön,
ref. lelkész.

*) A feleletből kettőt kell constátálnunk; az egyik azon szomorú igazság, hogy bizony a bocsárdi aak. — tudunkkal nemesak Mezei uram, — általában jobban tudnak oláhusul, mint magyarul; a másik pedig azon örvendetes körülmény, hogy B.-Bocsárdon „olyan pap“ van, aki — ha a jelent nem is bírja teljesen megváltoztatni, legalább a jövőt kívánja erejéhez képest megmenteni. Sajnáljuk, hogy a tiszt. ur egy igen természetes reflexióján ugy elkeseredik, és ugy úzi-fúzi gondolatait, amint feleslegesen meg is írta. Mi ugy véljük, hogy valahára jó lenne nemzetiségünk védelmére itt is tenni valamit, s hogy ezt tessék, jó lenne a létező állapotok iránt tisztába jönni, s ha azokat rosszaknak találjuk, az igazat mondó reflexion nem kell elkeseredni, hanem közös erővel rajta lenni, hogy másképpen legyen. Az ily törekvések éppen ugy, mint az elkerülő helyzet igen is méltók az illetékes körök figyelmére. Éppen az volt a kár, hogy csak magunk között sáptoztunk — s hagyjuk a bajt nyakunkra nőni. Bukovinai székely aai. ellenséges érzelmű népek között is meg tudták grizni nemesak nyelvüket, hanem a fajszeretetet is; buzgó lelkészek, tanítók egész tót és német községeket tudtak megmagyarosítani. Mi csak azt kívánjuk, hogy megtartsuk a meglevőt és erőssé tegyük az idegen, sokszar hazafiatlan behatások ellen; azt ohajtjuk, hogy fel legyen ébresztve a nemzetiség szeretete anélkül, hogy gyűlöléssel tekintsen az idegenre; azt kívánjuk, hogy lelkészeink, tanítóink — valláskülönbség nélkül — egyszersmind nemzeti nyelvünk apostolai, s a hazafias érzet ébresztői, terjesztői legyenek s ne vonják magukra a karhözhatást, hogy pusztán anyagias gondolkozásuk és eszelekedeteik folytán véss el a nyáj mely őrizetükre bízott. Tisztet és hála a szép számú kivételeknek.

Igen örvendünk, hogy egy beküldött hír, melyet a pesti lapok is átvettek, alkalmat adott e kérdésre is áttérni, melyet már rég fel akartunk vetni s ezennel fel is hívjuk ügybuzgó barátainkat (s ezek között lecsillapodása után t. Cseresznyés urat is), hogy megyénk minden vidékéről, ahol nemzetiségükről megfelekedett, vagy megfelekedő magyarok vannak, a helyzet felderítése végett részletes tudósítást küldeni szíveskedjenek. Szerk.

Az uszó holttest.

Megváltozott a szín. Megváltoztak a szereplők is. Elhagytuk immár az eszlári zsinagógát, el a nagyfalusi esendbiztos lakását: Dadánál vagyunk, hol a Tisza szennyes árja füzérdő lehajló ágait nyaldossa. A dráma második része folyik le előttünk, zavarosabb, kuszább mint az első rész, a cselekvény fonala szétágaznak, meg van a romantikája, de nem szenzációs. Laikusra nézve, ki nem hatolva a dolog mélyére, csupán külső összehúzó-közékek iránt fogékony, kevesebb érdekességgel bír az első résznél; motivumai nem emlegetnek ritualis gyilkosságot, a fanatizmus helyett a nyereszkeségi vágy az indító ok. A felzaklatott idegek nyugodni térhetnek. A közönség azonban a vidék részéről Deus ex machinát vár s nem csappant érdeklődéssel kíséri a tárgyalás menetét.

... Mennyi titkot rejt a vizek mélye! A bukott erény, felfedezett bűn, a csalódás, a szenvedés hányzor keresett menekülést, vigaszt, szabadulást a hullámok között, melyek összecsapnak fölötté s örök némasággal őrzik a rájuk bízott titkot. A ki feledni akar, annak minden víz lehet a Lethe vize; a Lethe vize a görög fogalom az öngyilkosságról. Miután táplált bennünket s oltogató égető szomjunktak: ha akarjuk, megöl. Nélküle nem élhetünk, általa meghalhatunk. Fogyatéka és túlbősége egyik veszedelmes: ha mind elapad, nem élünk meg, ha túlarad, meghalunk. Maga az élet és hid a halál országába...

Gyilkos vagy Tisza, haragodban, és mégis mi kedves nekünk; mi, kik külön nemzeti istenhez imádkozunk bajunkban, téged is felruháztunk nemzetünk nevével, mert e hazában fakadsz és veszited el nevedet, itt élsz és halsz, mint a költő éneki a nemzetről, mely partjaidon honol. Bőszülten harsogsz mikor haragszol, locsogsz, ha lágy szellő todrozza vized, szélesedben is bugva fecsegsz a parti homokkal, homok fűvével, hajló fűzesével. De nem érti senki haragod bődülését, habjaid locsolását, halk feceségét...

Ime holttestet forgatsz és ragadsz tova magaddal. Játszva ringatod, elrejtéd, meg feldobod, azután megunod s odaadod a partnak.

És jön az ember és megleli a hullát. És tanácstalannul áll. Felfordítja a világot és nem tud meg semmit. Te pedig ott zugsz lábai alatt, s el nem árulsz semmit.

Az ember élet mennyi titka lett a vizek titkává, melyet nem fejt meg soha senki.

Smilovics Jankel, Herskó Ignác, Vogel Amsel vannak vádval azzal, hogy egy hullát usztattak le a Tiszán, melyet Dadánál aztán Solymosi Eszter ruhába öltöztek. Smilovics, Herskó, Vogel nem csak konok tagadásban vannak, hanem visszavonva a vizsgáló bíró előtti vallomásukat, egyszersmind Baryt és Karancsny esendbiztos erőszakossággal vádolták. Ellenökben Matej Ignác rusznak legény váltig bizonyította a megtörtént tényeket, mi azután a védőket hozta szörnyű dühbe; — Eötvös ugyanis azt kívánta, hogy tanu vád alá helyeztessék és fogassék el. A tárgyalás meg-megújuló hevességgel foly; újabb tanu állanak elő, kik bizonyítják, hogy Esztert csakugyan délelőtt látták a boliba menni. — A védők kívánatára Scharf Mórész szemeit is megvizsgálták és ámbár jobb szemét hibásnak is találták, a vizsgálat eredménye az: hogy vallomása hitelességét látképessége nem alterálja. — Érdekes, hogy már találkozott egy orvos, ki egy bécsi lapban Mórészot bolondnak jelentette ki. — Általában e bűntörvényszékben tartja a publikumot és a lapokat, melyek határozott semita és antiszemita pártra oszlanak. A két nagyobb élelzap közül a „Borszem Jankó” semita, „Bolond Istók” antisemita szempontból rajzoltatják képeiket és gyártják élelzeit. — Végül történtek följajdulások a miatt: hogy mit mond hozzá a külföld? de hát utóljára is: söpörjön mindenki a maga háza előtt.

IRODALOM.

— Legújabb magyar könyvek, melyek Wokál János könyvtárában Nagy-Enyeden kaphatók. 1. Arany János összes munkái. I. kötet. Kisebb költeményei. Ára 2 frt 80 kr. — 2. „Dósa György és forradalma.” A magyar tud. akadémia által megdícsért pályamű. Irta Dr. Márki Sándor. Ára 2 frt. — 3. „A nagyszabasi és a székesfehérvári régi templom.” Irta Reissenberger Lajos és Henszelmann Imre. 3 frt. — 4. „A mezőgazdaság alapvonalai.” Irta Szűts Mihály. Második javított és bővített kiadás. 60 kr. — 5. „A református egyházak, lelkeseket és tanítókat érintő újabbkori (1867—1883) törvények és rendeletek.” Kiadja a dunamelléki ref. egyházkerület. 1 frt 30 kr. — 6. „Aristoteles aretológiája és ontológiája.” Irta Weiner Márkus. 40 kr. — 7. Anjoukori okmánytár. A m. tud. akad. történelmi bizottsága megbízásából szerkesztette Nagy Imre. III. kötet. 2 frt 70 kr. — 8. „Az ókori súlyokról és mértékekről.” Fényes Henrik. 1 frt. — 9. „Illésházy István hitlenségi pöre.” Irta Dr. Károlyi Árpád. 1 frt 20 kr. — 10. „A négyzetes maradványok elmélete.” Irta Edelmán Sebő. 1 frt. — 11. Költemények

prózában. Irta Turgenjev Iván, fordította Zemplényi P. Gyula. 40 kr. — 12. „Magyarország történelme” felsőbb tanulók számára írta Ladányi Gedeon. Második változatlan kiadás. 1 frt 60. — 15. Új görög irodalmi termékek. Dr. Tölgy Iván. 40 kr. — 14. Középkori görög verses regények. Dr. Tölgy Iván. 30 kr. — 15. Idegen szók a görögben és latinban. Dr. Pezder Károly. 50 kr. — 16. „A Csúvasokról.” Vámbéry Armin. 30 kr. — 17. „A munkásbiztosítás” kérdése.” Irta Ecséri Lajos. 25 kr. — 18. „Minimum és Homestead.” Irta Láng Lajos. 25 kr. — 19. „Az államgazdaság eszméje és a socialistikus financia kezdetei.” Irta Kautz Gyula. 75 kr. — 20. „Az elmebeteg éti zónája és műtétése az orrüregben keresztül.” Irta Dr. Hetényi Lipót. 80 kr. — 21. Gyakorlati kész számoló eladók és vevők számára. Hasznos kézikönyv. Ára 40 krajczár.

— A Magyar Pénzügy, hazánk ez egyetlen közgazdasági és pénzügyi szaklapját, a júliusi (főlévi) előfizetési időny alkalmából legmelegebben ajánljuk olvasóink különös figyelmébe. E kitűnően szerkesztett szakközöny, két és fél évi fennállása után, a mévelt közönség és mérvadó körök teljes méltatásában részesül és ma már pénzintézetek, iparvállalatok, kereskedők, tőkepénzesek és gazdák részére nélkülözhetetlen lévén, a legterjedtebb heti lapok közé tartozik. A Magyar Pénzügy pártérdek nélküli, szakirók tollából eredt cikkei bő tájékozást nyújtanak a közgazdaság, ipar, kereskedelem, termelés, gazdasági forgalom, be- és kivitel, statisztika, biztosítás és közlekedés terén előforduló általános érdekű mozgalmakról. Vidéki pénzintézeteink érdekeire különös tekintettel lévén a szerkesztőség, ezek köreibben a Magyar Pénzügy méltán pártfogoltatik, annyira, hogy már alig találai az országban hitelintézetet vagy szövetkezetet, mely ez egyetlen magyar pénzintézeti szaklapot anyagilag és szellemileg ne támogassa. A Magyar Pénzügy rendes ingyen mellékletét képezi az „Általános Sorsolási Értesítő”, mely havonként 2—3-szor a sorsjegyek és egyéb értékpapírok húzásairól kimerítő és hiteles kimutatásokat közöl. Előfizetheti a kiadóhivatalban (Budapest, Mária-Valéria-utca 3.) és minden könyvtárban félévre 4 frttal — negyedévre 2 frttal. — A Magyar Kereskedők Lapjával együtt rendelve: félévre 5 frttal, negyedévre 2 frt 50 krral.

— A „Magyar Föld”, a magyar gazdasági egyesület közlönye, az egyetlen közgazdasági napilap, napról-napra mind jobban bebizonyítja életrevalóságát. Cikkei a közgazdaság minden ágára kiterjednek, de ezen kívül a nemzetgazdaságot fontos kérdéseit, a napi politika stb. ismertetését is felöleli s jeles tárcacikkeket hoz. Ára a képekkel ellátott „gazdasági lapokkal” együtt egy évre 16 frt, félévre 8 frt, negyedévre 4 frt. Előfizetheti a lap kiadóhivatalában. (Budapest koronaherczegutca 3. sz.)

— „Budapesti Hírlap.” legkedveltebb napilapjaink egyike. Ára félévre 7 frt. Gazdag tartalma közgazdasági rovataért és változatos tartalmaért ajánljuk az „Egyet-értést”, Kossuth irataiért pedig a „Pesti Naplót.”

VEGYES HIREK.

— Tisztelettel felkérjük lapunk t. előfizetőit, hogy a lejárt időre, valamint a II-ik fél évre is előfizetéseiket beküldeni és lapunkat becses körükben terjeszteni sziveskedjenek. — Egy kezdő vállalat nehézségeit méltányolva, egy szerkesztőség, mint a kiadó, buzgalommal teszen meg mindent, ha a t. közönség is viszonozza törekvéseinket.

— A nagyenyedi dalkör elnapolt nyári táncmulatságát f. hó 14-én fogja a sétatéren megtartani. E legújabb határozat felől az értesítők ismételtén szét vannak küldve. A rendező-bizottság mindazokat, kik meghívóhoz igényt tartanak, de meghívójuk kezeikhez el nem jutott, tisztelettel fölkéri, sziveskedjenek ez ügyben t. Orbai Lajos urhoz fordulni. Megjegyezzük végül, hogy ha kedvezőtlen idő miatt a mulatság a szabadban teljességgel nem volna megtartható, akkor a Vágó kioszkjában fog megtartatni. Midőn mindezt a tisztelt közönség szives tudomására hozzuk, bátrak vagyunk egyszersmind meleg pártfogását kérni.

— A középtanodai tanáregylet, mint már mult számunkban jeleztük, ma vasárnap csakugyan megtartja marosújvári kirándulását. A villanyfőnnel fényesen kivilágítandó bánya, a sós fürdők, a ligetben tartandó társas ebéd, a felső újvári kastély megtekintése bizonyára kifogja elégteleni a kirándulókat, kik a gyorsvonaton érkeznek meg Kolozsvárról s este hasonló módon térnek vissza.

— Kinevezés. Kocsis Miklós barátunkat az igazságügy miniszter a gy.-fehérvári kir. törvényszékhez irodatisztító nevezte ki.

— A kolozsvári tanár-gyűlésre városunkból Lőte Lajos, Váro Ferencz rendes- és Fogarasi Albert segéd-tanárok ataztak el.

— Az állami közép ipartanoda igazgatóságától. A budapesti állami közép ipartanoda igazgatósága felhívja mindazon szülöket, a kik gyermekeiket a jövő tanévre a közép ipartanodába adni kívánják, hogy azokat a nyári szünetre az általuk választandó szakhoz tartozó vala-

mely műhelyben vagy gyárban, az építészeti szakra készülőket pedig építkezéseknél helyezték el, mert ezután a felvételnél a gyakorlati előképzettség is mind szigorubb megkivántatik. — Azon tanulók, a kik valamelyik középiskola negyedik osztályának bevégezése után lépnek a közép ipartanodába, jogositva annak az egy éves önkéntességére.

— Képviseleválasztás. Tamási Béla, a szászsebesi választókerület országgyűlési képviselője a nagykanizsai kir. törvényszék elnökévé neveztetvén ki, a lemondásával megürült helyre június hó 29-én etetett meg a választás. Azon reményben voltunk, hogy az országos központi választmány által is pártolt, jeles tehetségeinél fogva pedig méltán közelismerésben részesülő dr. Mohay Sándor r. kath. püspöki uradalmi ügyvéd fog megválasztatni, mint a kinek legilletékesebb helyről jövő ajánlatok folytán is a legtöbb kilátása lehetett volna a képviselőséghez. Azonban váratlan meglepetésünkre Beöthy Algernon, kinek Áldsi néven oly jóízű beszélgetéseit közli Mórész Pályával a Bolond Istók, lett a csekély számban megjelent választók által egyhangulag kikiáltva. Részünkről sajnálattal fogadjuk e hirt, mert dr. Mohayt ismerve, bátran merjük állítani, hogy benne a képviselőház kétségteletlenül kiváló erőt, szakértőt és munkás tagot nyert volna, ki egyszersmind az erdélyi részek valóban méltó képviselői egyikének tünhetett volna ki — még Áldsi ur mellett is.

— Czigány zenészeinkről. A ki figyelemmel kísérte egy pár év óta czigány zenészeinket, gondolkoznia kellett arról: mi az oka, hogy a helybeli zenészek évek óta semmi haladást nem mutatnak, s most, midőn zeneirodalmunk oly gazdag, midőn a legutányosabban lehet zenedarabokat beszerezni, — itt most is, mint az öreg werklisenél, mindig csak egy s ugyanazon darabokat lehet hallani utcazi, sétatéri és vendéglői zenélések alkalmával, melyeket évekkal ezelőtt már hallottunk s ha zenének is vagy egy új népdalt, — operáról szó sincs — azt is hallás után tanulták be s legtöbbször elferdítve zenélik. Ezelőtt az enyedi zenészeknek oly hire volt, hogy a leglátogatottabb fürdőkre vitték, a fürdői levelek elismerőleg nyilatkoztak róluk, — most nem tanulnak s a közönséget is rossz zenéjükkel untatják, fürdőre már épen nem is hívják. Mi lehet oka? A városi hatóság tudomásunk szerint évi fizetéssel kitelhetőleg segízei a karnagyukat. Miért nem tanulnak hát? miért nem haladnak? A városi hatóság, miután fizet, megkövetelheti a jól zenélést és tanulást; a közönség, mely név- és ünnepnapok alkalmával 5—6 rendbeli czigányesoport alkalmatlankodásának ki van téve, — mert közbe legyen mondvá, hogy többet keressenek, több csoportra oszlanak — épen megvárhatja, ha már adózik, legalább élvezhető zenéért adózzék. Valóban ideje volna erről gondolkozni. Régebb időben a hatóság gondoskodott, hogy egy megbízottja a kitiűzött tanulási órákon megjelenjék és személyes jelenléte által a zenekar tagjait pontos megjelenésre serkentve, s a meg nem jelenteket pénzbüntetésre bejelente. Miért ne lehene alkalmazni most is ezt? Tudomásunk van róla s nem egyszer hallottuk karnagyuktól, hogy felszólítására próbákra soha sem jelennek meg; ha a sétatéren vagy a piacon akar zenét tartani, akkor soha egybe nem gyűjtheti, ilyenkor vagy valamely lakodalomra, keresztelőre, névnapra, vagy pedig — miut a mult hetekben is történt — szomszéd községbe kell menniök. Ok mindig van. Azt hisszük, mi sem áll utjában az intézőknek, hogy őket tanulásra és a próba órákon való megjelenésre reá szorítsa. A ki fizet, megkövetelheti, hogy a fizetés után haladást is lásson. Ajánljuk ezen felszólalásunkat a zenepártolók figyelmébe.

— Elismerés. Tüzlő-egyletünk zenekara — mint meggyőződöttünk — a legnagyobb szorgalommal folytatja tanulását s a hetenkénti három próba alkalmával az utcán sétálók a legszebb darabokat hallgathatják. — Az egylet zenekara 18 főből áll, kik közt több ifju iparosunk működik.

— Nagy Zsigmond végzett theologus, lapunk munkatársa, a nyári szünetidő tartamára magán tanítóul ajánlkozik valamely helybeli uri családnak méltányos feltételek mellett. Kívánatra szivesen ad alapos oktatást a német, francia és holland nyelvekből.

— Érdekes izraelita vallásos ünnepélyt rendezett Halász Jakab gyulafehérvári kir. közjegyző f. hó 6-án délután saját házában. Ugynevezett confirmációt tartott ugyanis 13 éves fiával, magyarául kérdezvén ki vallása fő alaptételeiről, s a napemlékeül megajándékozván őt egy aranygyűrűvel. Az ünnepély érdekességét emelte az, hogy Bares Ferencz nagypapost, Fábian caunok s még több előkelő r. cath. pap, Elekes Eiktor ev. ref. lelkész az egyháziak közül, Csató János alispán, Novák Ferencz polgármester, Jokszman kir. törvszéki elnök és még számos előkelő polgár, továbbá sok intelligens izraelita birtokos, kereskedő és nejeik voltak jelen. Gazdag vacsora következett azután, melyen az első poharat Csató alispán ur emelte. Meg kell említenünk, hogy Halász kir. közjegyző nemcsak a legjobb magyar zsidók egyike, hanem buzgón uttörő egyszersmind a vallási téren is, egyszerűsíteni ohajtva a felesleges szertartásokat s magyarosítani kívánva — részben természetesen — az isteni tiszteletet is. Sok ily derék polgárt hazánkban!

— **A gyulafehérvári r. kath. nagygimnasiunál** az 1882-3-ki tanév ünneplés befejezése mult hó 29-én, Péter és Pál napján történt. A zárünnepélyt a székesegyházban tartott „Te Deum” és istentisztelet előzte meg, melyet Barts Ferencz nagyrépost tartott teljes segédlettel. Az istentisztelet végeztével a gymnasium nagyknak nevezett, de valójában kicsiny termében gyűlt össze a tanári kar, az ifjuság s a szülők és érdeklődők nagy száma, hova 11 órakor Lónhart Ferencz püspök ó nagyméltósága Nagy Imre székesegyházi éneklő kanonokkal megjelenvén, kezdetét vette a zárünnepély. Veres Sándor ötödik osztályos tanuló „B. Eötvös József emlékezetét” és Dorgó Béla ötödik osztályos tanuló Petőfi Sándornak „A hazáról” című költeményét elszavalván, felolvastattak az érdeksorozatok és kiosztattak a jutalmak. Ezután Fábian Sándor kanonok és gynasiumi igazgató intézett az ifjusághoz tartalmas oktató beszédet a szünidő felhasználásáról, melynek végeztével éltette püspök ur ó nagyméltóságát, ki az intézetet jóakaró pártfogásban részesíti, mire püspök ur emelt szót, s az ifjuságot, nevezetesen a kedvezőtlen osztályzatot nyerteket buzgóságra intve, köszönetet szavaz a tanári karnak szorgalmas működéséért.

— **A gyulafehérvári várbeli volt jezsuita templom és residentia**, nemkülönben azon telek felett, mely ágyuraktáru használtatik, az erdélyi róm. kath. vallásalap és a katonai kinestár között régebben per volt folyamatban, mely pár évvel ezelőtt a vallásalap javára intéztelelt el oly módon, hogy az érintett ingatlanok a vallásalap korlátlan tulajdonának ítéltettek. Most a gymnázium fokozott kívánalmi folytán ennek helyiségei szűkeknek mutatkoznán, a vallásalap részéről az ingatlanok bérlete felmondatott. Nem lévén azonban az alapoknak az összes helyiségekre jelenleg szüksége, az átbocsátandó épületek és a további bérleti viszony feletti tanácskozára vegyes bizottság küldetett ki, melynek tagjai az alapok részéről: Barts Ferencz nagyrépost, Fábian Sándor kanonok és gymn. igazgató és dr. Mohay Sándor ügyvéd, a kinestár részéről: Kinderman tábornok, dr. Müller törzsorvos és Bauer mérnök k. őrnagy. A bizottság tanácskozásai most vannak folyamatban, azonban, a mint értesülünk, anyai bizonyos, hogy a volt jezsuita residentia gymnáziumi helyiségül átvétetni és e helyett a jelenlegi gymnáz. épület fog a katonai kinestárnak bérbeadni és valószínű, hogy a jövő tanév már új s sokkal tágasabb, terjedelmesebb és tanzélokra kényelmesebben berendezhető helyiségében fogja kezdetét venni, mi a tanulók folytonos szaporodásánál fogva főképp egészségügyi tekintetben, felette kívánatosnak mutatkozik.

— **Öngyilkosság és öngyilkossági kísérlet.** Mult hó 26-én délután fugadi lakos Poztás Vaszilie lui Avram eddig ismeretlen okból saját lakásán felakasztotta magát. — Mult hó 28-án egy esombordi cigány gyulával megmérgezte magát és annak következtében meghalt. — Folyó hó 1-én délután egy esombordi asszony Pusán Junon esombordi lakos neje egy kis esies-zopó gyermekével a esombordi hajóba ment, ottan a gyermeket letette és a hullámokba vetette magát, azonban mielőtt elmerült volna, a közelében levő emberek kimentették és férjéhez haza vezették.

— **Sulyos testi sértés.** Pinczi Lázár, Pinczi Dániel, Pinczi István és Szabó József asszonynépi lakosok, folyó hó 2-án este marháikat erőszakosan behajtották a birtokosság erdejébe, s a mint erdő őrfi. Pallos Sámuel a marhákat beakarta hajtani, nevezettek botra keltek és az erdő örnek bal karát úgy megütötték, hogy az kettő tört. Segéd szolgabíró Fries Vilmos a tetteseket letartóztatta és bekísértette a királyi járásbíróshoz

ORSZÁG-VILÁG.

— **Ő Felsege a király** most Stájerországot és Karinthiát utazza be; nem hiányoznak a pompás és lelkesült üdvözlések, — de némely helyt figyelemre méltólag tüntetnek a jelenlegi osztrák kormány cseh pártoló eljárása miatt.

— **A tiszta-eszlári ügyben** egy igen sensatos esemény újabb hullámzásba hozta az ugy is izgatott hangulatot. Dorog-Oloszinál a Tiszában egy levelet találtak, melyben Lóbi János gépész a dadai hullát azonosnak vallja az általa megölt Timár Julesával. A törvényszék fog határozni a levél figyelembe vehetősége felett.

— **Chambord gróf**, a Bourbon francia királyi ág király-jelöltje, gyomorrák miatt, Frohsdorfban haldoklik. Nagy az izgalom e miatt a királypártiak között, kik egész búcsújátban mennek a „roy” esendes falujába, kinek ősei nyolez századon át uralkodtak a nagy francia nemzet felett.

— **A kolera roppant mérvben** lépett fel Egyiptomban, különösen Damietteben. Ehez még nagy marhavész is járul s az elhullott marhákat a Nilusba dobják. Julius 4-ig már 1116 ember esett áldozatul. A legszigorubb óvintézkedések vannak megtéve. Katonai kordont húztak, az európai kikötőkben vesztégyárakat rendeltek el, Budapestben pedig már előleges óvintézkedéseket ren-

deltek el. A legnagyobb tisztaság, a rothadást gátló szerek: vasgálic, carbol sav stb. alkalmazása, rendes életmód, az élelmi szerek gondos megválogatása legjobb védszerei a járváynak, mely szerenesére messze dul ugyan határainkól, de helyes, ha jól figyelünk mi is reá.

— **A népszínház tagjainak** bécsi vendégszerelése kedves s emlékezetes lesz hosszu ideig. A bécsi lapok elismeréssel s egész lelkesedéssel nyilatkoztak színészeinkről, főleg Blahánéról, ki egyaránt hódított meg mindenkít, ki csak a nagy művészno meghallgatására sietett, ugyszintén Pálmay és Hegyi Aranka, valamint Tamási, Kápolnai, Kassai, Solymosi művészete előtt is kalapot emel a német kritika. Főleg népszínművekben tetszetek, de az operetekben is fényesen versenyeztek a bécsiekkel.

— **Halál a virágok közt.** Egy fiatal házaspár, melynek „Joinville-le Pont”-ban virágkereskedése volt, este 9 órakor lement a kertbe sétálni, kart karba öltve haladtak, de a mint az idő hűvösre vált, esevege léptek be a 29 méter hosszu üzlethelyiségbe és ott leültek. A fiatal párt meglepte az álom, s másnap reggel a kertészinas egy virágbokor alatt aludva találta. Egymást átöleelve feküdtek, olyan álmodva, melyből — nincs felébredés: a halálerebb virággal megfojtotta őket. — Kopsorsójokat a legszebb és legritkább virágokkal árasztották szét.

KÖZGAZDASÁG.

A piaci tej és vizsgálata.

A fennebbi cím alatt alapos készütséggel s gondos utánjárással készült és mindvégig vonzó népszerű hangon tartott értekezést vettünk, melyet Gamauf Vilmos Kolozsvár a városház tanácsstermében díszes közönség előtt olvasott fel. A megbeszélés tárgya, a tej, mint a cse-esemőkornak majdnem kizárólagos s a felnötteknek is igen beces tápláléka minden időben kiváló figyelem s gondoskodás tárgya volt, napjainkban pedig jómióőségű, hamisítatlan tej az elsőrendű egészségügyi fontossággal bír, miután a kórbuvarok a nagymérvű gyermekhalálózást jórészt a tejhamisításnak, a gümőkör ijeszto terjedését pedig a gyöngykóros teheneiktől származó beteg tej élvezetének hajlandók tulajdonítani. Nem lesz tehát érdeknélküli kivált családayakra nézve, s mondhatni az egész művelt közönségre nézve, ha a tudós szerző szives engedelmével a felolvasás főbb részeit eredetiben közöljük azon helyes reflexiókkal egyutt, melyeket szerző a tárgyhoz fűz, a kevésbé fontos szakaszokat pedig csak érintjük, vagy kivonatosan említjük fel. — De adjuk át a szót a szerzőnek.

Egy német tanár előadási füzetében itt-ott kis hézag tűnt fel, hova e szavak voltak jegyezve: „Hier folgt ein Witz!” Engedje meg a t. hallgatóság, hogy e praktikus példát követve, mindjárt a kezdet elején vegyem igénybe ezt a hézagot és mondhassak el egy tán ismert, de még sem nagyon régi „Witz”-et, mely különben a felvett témához is igen jól talál!

Volt egyszer négy legyeseke — éhes és nyalánk! Az elsőt a pirosló hurka esabitá, de a viritó színt nem a friss hus, vagy vér adá hanem a mérges anilin és a legyeseke bélyguladásban kinosan kimult. A másik a finom montlisztre éhezett, de meg is adta az árát, liszt helyett nagyrészt sulypátot esmegélt és gyomor tágulásban pusztult el. A harmadik már csak teje vágoyott,

de a vakitón fehér és erősen sűrű folyadék nem a jámbor tehén duzzadozó tőgyéből vette eredetét, hanem a meszes láda mélyeseges fenekéről származott és ez ifju reményteljes életnek is egy prózai kólíka vetett véget. Az utolsó legyeseke sem kívánta túlélni szerenesóden társait és hősi elszántsággal az öldöklő légyappírra szállt és imé — ő megmaradt, mert még a légyappír is — hamisítva volt!

De trófán kívül valóban ijeszto a hamisítások özöne, melylyel mai piacunk a fogyasztó közönséget elárasztja. A hirhedt és fájdalom hozzánk is eljutott amerikai zsír teméntelen vizet tartalmaz, melynek lekötésére maró natron, mész vagy szoda szolgál; e mellett azonban jut hely még a liszt vagy keményítőnek is; a kenyérben timsó, rézgálic, sőt ázalag-föld is szerepel; a czukorban gipszet vagy krétát találunk; míg Amerika élelmes gyermeke a lépet paraffinból készíti, krupliczukorral megtölti és a sejt széleit tüzes vassal egymásra forrasztja, mely kotyvadékat aztán mint valódi lépasméz nagy keresletnek örvend. A lelketlen serfőző még a strichintól sem ijed vissza, midőn azt komló helyett alkalmazza és maholnap már-már esodának fogjuk tartani, ha a borban még szőlő levét is fognak találni! Nem titok, hogy a kávébabot már régebóta festik, sőt liszt, agyag, pórkölt-cukor és kávé aljából igen kedvelt hamisítványt állítanak elő, mely a bab formáját és színt ölti magára. Az ugynevezett hasonszenvi esokoládi kakran és pedig nem ópen homöopatikus adagokban tartalmazza a — téglaport! De ne folytassuk tovább a különben végtelen számú példát, hanem elégedjünk meg azzal, hogy ezeknek tömeges fellépését constatálva a tudomány éles fegyverével keljünk ellenük harezra!

Ha igaz az, hogy minél elterjedtebb egy tápszer, annál inkább van kiteve a hamisításnak, ekkor a tejnek kétszeresen meg van e szomoru kiváltsága, mert sok oldalu használata óriási fogyasztást követel. Már a legrégebbi idők emberét minden klimában a juh, keeske, tehén és más tejelő állatnak társaságában találjuk és a tej, mint tápanyag, csakhamar becsültte, általánossá lett; hiszen a biblia is az anyagi jóllét netovábbját a tejjel-mézvel folyó Kanaanban tünteti fel. Ismeretes a tejnek használata frissen, főve, mint tejfel, vaj, turó és sajt, író és savó, — de ez csak a legközönségesebb. Mint ragasztó anyag, bizonyos kelmék készítésénél szerepel; mászhez keverve a falaknak fénylő fehér színt ad; az „echt” tájtékszípák előállításánál pedig a babliszttel egyutt nem nélkülözhető. A savó nemcsak az ismert kurára szolgál, hanem (mit sokan az egészségnél is többre becsülnék) finom arezbórt is kölesönöz: itt ezetett, amott tejczukrot készítenek belőle s míg Délamerika némely vidéke a savópepszgőért rajong, addig az ázsiai és áfrikai sivatagok fia lötejből készült pálinka-borral, az u. n. kumyisszal, isszale magát a sárge földig! A tej eltartásában is eredeti módokkal találkoznunk: a svéd néhány vad plántával teszi tejtét nyálkássá s ez által heteken át eltarthatóvá; a mongolok és lappok teje a hidegben darabos jéggé válik, miglen Sziberiában rétegenkint botokra fagyasztyják a tejet és ekként árulják.

Szerkesztőségi üzenet.

I—ty. Miskolcz. A beszély nem közölhető A versekből közelebb.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.
TÖRÖK BERTALAN. SZILÁGYI FARKAS.
KIADO-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

GUTJAHR és MÜLLER
BUDAPESTEN.

Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár
a Margit-hid közelében

ajánlják szolid szerkezetű s javított gyártmányukat, mint:

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Trieurök gazdaság számára:
Járgány-cséplőgépek.
Szelelő rosták.
Kukorica morzsolók.
Szecskavágók.

Különlegességek malmok számára:
Duplamalmok.
Malom trieurheng. r.
Gabona osztályozó-hengerek.
Koptató gépek.
Dara választó gépek.
Tararók.
Detacherók.

Malom alkatrészek
Transmissiók.
Szikkeretek.

Rostalemezek:
Cséplőgéprosták.
Liszthenger-szíták.
Koptató lemezek.
Ráspoly-lemezek stb.

3-25

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Raktár és eladási hely Nagy-Enyeden: BISZTRICSÁNY LAJOS úr vaskereskedésében.

Nyomatott Wokál János gyorssajtóján Nagy-Enyeden.